

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3476,Warsztaty-teatralne-dla-studentow-Kartka-na-cukier-w-ramach-Roku-Kultury-Niezale.html>
08.04.2026, 06:32

Warsztaty teatralne dla studentów „Kartka na cukier” w ramach Roku Kultury Niezależnej. Spotkanie organizacyjne - Kraków, 24 czerwca 2009

Stowarzyszenie NZS 1980, Oddział IPN KŚZpNP w Krakowie, Teatr Mumerus, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, portal Netbird, Stowarzyszenie Willa Decjusza, Teatr Zależny Politechniki Krakowskiej zapraszają studentów na warsztaty teatralne „Kartka na cukier”, poświęcone kulturze oficjalnej i nieoficjalnej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku (wraz z prezentacją ich efektu w postaci spektaklu). Warsztaty odbywać się będą w ramach **Roku Kultury Niezależnej**. 24 czerwca 2009 roku w Krakowie, w siedzibie Teatru Zależnego, ul. Kanonicza 1, odbyło się spotkanie organizacyjne warsztatów.

„Kartka na cukier” to tytuł cyklu warsztatów, które zakończą się prezentacją ich efektu w postaci spektaklu teatralnego. Tematem warsztatów jest kultura oficjalna i nieoficjalna (podziemna) PRL-u z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Ściślej i dokładniej rzecz biorąc - zderzenie tych dwóch kultur, a w szczególności języka, jakimi się posługiwały. Warsztaty mają polegać na stworzeniu przez ich uczestników cyklu etiud inspirowanych przykładami obu kultur, a następnie na skomponowaniu - na podstawie owych etiud - spektaklu teatralnego. W warsztatach mają wziąć udział osoby, które urodziły się w wymienionym okresie, to jest na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Jednym z celów projektu jest edukacja czynna poprzez udział w warsztatach, drugim - niemniej istotnym - zestawienie doświadczenia młodych uczestników warsztatów ze spojrzeniem i doświadczeniem ludzi, którzy tamte czasy pamiętają, a nawet wręcz brali udział w pewnych przejawach kultury nieoficjalnej i oficjalnej, a którzy warsztaty będą prowadzić. Niezależnie od podsumowania warsztatów, jakim będzie spektakl teatralny, w ich wyniku uczestnicy, a także widzowie powinni sobie zadać pytanie - czy współcześnie istnieje coś takiego jak „kultura oficjalna” i jako jej przeciwstawieństwo „kultura nieoficjalna”, a jeśli tak, to jaka.

Proponowane tematy etiud to m.in.:

1. KULTURA OFICJALNA:

- fragmenty powieści milicyjnej
- komiksy (np. o Kapitanie Żbiku; Kapitanie Klossie)
- broszury propagandowe dotyczące takich zjawisk jak cenzura, działalność opozycji, Kościoła etc.

- zapisy Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, czyli tzw. księga cenzury
- felietony z prasy oficjalnej i partyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Władysława Machejka
- piosenka, zwłaszcza piosenka żołnierska prezentowana na festiwalu w Kołobrzegu
- kalendarze wraz z obchodami oficjalnych rocznic i świąt świeckich (jak np. Dzień Odlewnika)
- podręczniki szkolne (ze szczególnym uwzględnieniem podręcznika do Przynależności Obronnej)

2. KULTURA NIEOFICJALNA

- teksty satyryczne, głównie twórczość Janusza Szpotańskiego
- satyra rysunkowa (np. Andrzej Krauze)
- poezja „Nowej Fali” (Stanisław Barańczak, Ryszard Krynicki, Adam Zagajewski, Julian Kornhauser)
- wydawane w nieoficjalnym obiegu piosenki (Jan Krzysztof Kelus)
- ulotki i artykuły z prasy podziemnej

Jak z powyższych przykładów wynika, istotą projektu jest również zestawienie masowego charakteru kultury oficjalnej z osobistym, indywidualnym charakterem kultury nieoficjalnej. Proponowane tematy etiid mają także różnorodną formę – od tekstów literackich, poprzez utwory muzyczne (piosenki), aż po dzieła plastyczne, w związku z czym powstałe na ich bazie etiudy także będą etiudami teatralnymi, muzycznymi czy też plastycznymi.

Materiały merytoryczne do warsztatów dostarczy, jak również ramowy scenariusz napisze kierownik projektu i reżyser Wiesław Hołdys. Pożądane byłoby, aby uczestnicy warsztatów sami dostarczyli część materiałów, korzystając bądź to z domowych zbiorów, bądź przeprowadzając stosowną kwerendę. Zebrany w ten sposób materiał stanie się tematem kilkudniowych całodziennych (2 sesje po 4 godziny każda) warsztatów prowadzonych – poza wymienionym już reżyserem – przez dwóch aktorów, muzyka oraz plastyka. Prowadzący warsztaty to zawodowi twórcy związani z Teatrem Mumerus, mający duże doświadczenie w tego typu działaniach. Warsztaty te wykorzystywać będą techniki teatru improwizacji, ponadto uczestnicy projektu podczas warsztatów plastycznych zajmą się wizualną kompozycją przestrzeni, a uczestnicy warsztatów muzycznych – dźwiękową.

W ich wyniku powstanie spektakl – także z elementami plenerowymi, jako że jednym z zamierzeń warsztatów jest także wykreowanie przestrzeni kultury oficjalnej (np. estrada) i nieoficjalnej (mury, na którym wieszają się ulotki czy też prywatne mieszkanie). W spektaklu tym – poza młodymi uczestnikami – wezmą udział także zawodowi aktorzy prowadzący warsztaty. Miejscem warsztatów i prezentacji spektaklu będzie Willa Decjusza. **Warsztaty odbywać się będą w dniach 20-24 września 2009**; w ostatnim dniu, czyli 24 września, odbędzie się pierwszy pokaz powstałego w ich wyniku spektaklu. Następnie pokażemy ów spektakl 8 października podczas odbywającej się w Willi Decjusza międzynarodowej konferencji „Pułapki wolności”, połączonej z wręczeniem nagrody im. Sergio Vieira de

Mello. Planujemy również w październiku bądź listopadzie 2009 pokazać powstały spektakl w Teatrze Zależnym Politechniki Krakowskiej.